

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsak
torek, četrtek in soboto.

Naročnina za avstro-ogrske kraje
za celo leto 14 K, za pol leta 7 K;
za četrt leta 3-50 K, mesečno 1.20 K.
za Nemčijo za pol leta 7-90, za četr-
t leta 4 K; za Ameriko za pol leta
9-50 K za četrta leta 4-80 K

Posamezna številka 10 v.

Reklamacije so poštnine proste.
Nefrankirana pisma se ne spre-
jemajo. Rokopisi se ne vračajo.
Inserati: Enostopna petil-vrstica
(širina 88 mm) za enkrat 20 vin.,
večkrat po dogovoru.

90. številka

V Ljubljani, v soboto, dne 28. avgusta 1909.

Leto XII.

VNASLOA: Za dopise in rokopise za list: Uredništvo
«Rdečega Prapora», Ljubljana. — Za denarne pošiljke
naročila an list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravništvo
«Rdečega Prapora», Ljubljana, Selenburgova ulica 6/II.

Narodno vprašanje in socializem.

Na svojem letošnjem strankinem zboru ima češka socialna demokracija tudi narodno vprašanje na dnevnem redu in skoraj nedvomno je, da bo prav ta točka obujala največ pozornosti ne le v strankinih, temveč tudi v meščanskih krogih. V časopisju se je že začela razvijati diskusija, tako da bo za razprave strankinega zbora nabran bogat material in se bo moral kongres še močno potruditi, da obdela vso snov, ne da bi se morale druge točke vsled tega obrezati ali pa celo odstaviti z dnevnega reda.

Z narodnim problemom se je avstrijska socialna demokracija že mnogo bavila. Na brnskem skupnem zboru leta 1899, kateremu je posebna komisija že celo leto prej pripravljala material, je bila najobširnejša debata posvečena temu vprašanju; na plenarni seji in v odseku se je obravnavala stvar z navadno marljivostjo in končno se je sprejela znana resolucija, ki se navadno imenuje «narodnostni program avstrijske socialne demokracije». Glavno načelo, ki se v njem izraža, je narodna avtonomija in demokracija.

Seyeda ni misliti, da bi se moglo glede na to načelo kaj izpremeniti v stranki. Če se je češkim sodrugom vendar zdelo potrebno, spraviti stvar vnovič na strankin zbor, je to pripisati v prvi vrsti izpremembi razmer, ki jih je povzročila državno-zborska volilna reforma. Ko se je sklepala brnska resolucija, je bila v Avstriji poleg nemške le še češka stranka močnejše razvita; v parlamentu je imela socialna demokracija vsega skupaj 14 poslancev in resolucija o narodnem vprašanju je imela le bolj teoretičen pomen. V desetih letih se je socialna demokracija pri vseh avstrijskih narodnih razvila nad vsako pričakovanje, v parlamentu sedi 88 socialnih demokratov in stranka je zastopana

tudi v delegacijah. Kjer je mogla v dobi brnskega zbora vplivati samo z besedo, učinkuje danes že s svojo močjo in to ji nalaga praktične dolžnosti, kjer je nekdanja zadostovala teorija.

Brnska resolucija je bila na vsak način resno delo, katerega se tudi najbesnejši nasprotniki niso upali omalovaževati. A če je takrat zadostovalo, izreči načelo avtonomije, se čuti danes v stranki boljbolj potreba, da se načelo natančneje definira, da se avtonomija podrobneje opiše. Značilno je, da čutijo to prav češki sodrugi, ki so se leta 1899 najbolj ogrevali za tako resolucijo, kakršna se je sprejela. Še bolj pa mora to zanimati jugoslovanske sodruge, ker je narodno vprašanje za Jugoslovane veliko bolj komplicirano nego za Čehe; dovolj je, če se pomisli, da so — tudi če ne bi vsteli Slovencev — raztrgani v petih državah, da so celo v avstro-ogrski monarhiji razdeljeni v raznih političnih področjih in da je aneksija Bosne in Hercegovine napravila vprašanje nadvse pereče. Razprave češkega strankinega zbora bodo torej za nas nad vse zanimive, skoraj tako, kakor da bi to bile naše lastne razprave.

Skoraj gotovo je, da se bo vprašanje na smihovskem kongresu glasilo: Ali osebnostno ali teritorialno načelo? Brnska resolucija se navadno razlaga tako, kakor da izraža teritorialno načelo, to se pravi, da se za vsak narod določi ozemlje, na katerem je avtonomen. Personalni princip pa zahteva, da se organizira vsak narod tako, da obsega brez ozira na ozemlje vse člane, ki se mu pristevajo. To načelo so jugoslovanski delegati zastopali že na brnskem zboru in vse kaže, da se bo to načelo predlagalo tudi na letošnjem češkem zboru. Mnogo vodilnih čeških sodrugov se je namreč zadnja leta «izpreobrnilo» na to «vero» in kolikor nam je znano, se je na dosedanjih posvetovanjih večina izjavila za ta sistem.

Ako doseže osebnostno načelo v stranki splošno priznanje, bo to jako važen korak; po našem prepričanju je to sploh edina socialistična re-

šitev narodnega vprašanja, čečim je avtonomija na teritorialni podlagi le kompromis s tradicionalnimi domovinskimi nazori. Če se spozna v osebnostnem načelu rešitev problema, se nam pokaže, da ima današnja Avstro-Ogrska prav poseben pomen in poklic; na njenem ozemlju se ima izvršiti eksperiment, ki ima postati merodajen za narodnopравни razvoj cele Evrope, morda cele zemlje. Pokazalo se bo pa tudi pri strogem študiju tega problema, da sploh ni rešitve narodnega vprašanja brez socializma, če se išče v rešitvi pravica in svoboda.

Navedemo naj za danes le en moment.

V brnski «Ravnosti» razglaba sodrug Tusar vprašanje, s katerim se ima baviti strankin zbor in našteva pomisleke, ki po njegovem mnenju ne priporočajo osebnostnega načela. Sodrugi Tusar živi na Moravskem, kjer je volilni zakon napravil poizkus z narodnim katastrofom. In doživel je veliko razočaranje. Vsak volilec na Moravskem ima prosto voljo, da se vpiše v češki ali v nemški kataster. In zgodilo se je, da se je v Brnu, kjer je po oficialnih statistikah 40, v resnici 50 odstotkov čeških prebivalcev, oglasilo samo 25 odstotkov volilcev za češke volilne imenike. In na deželi se je zgodilo, da so v nekaterih občinah izginili vsi češki volilci v nemških imenikih, zato da je nemška buržoazija mogla pomnožiti svoje vrste in dobiti večino nad — nemškimi socialnimi demokrati.

Poleg tega je še sledeči moment. Avtonomna narodnost bi morala sama skrbeti za svoje kulturne potrebe. In kor je več kapitala v nemških nege v čeških rokah, računa sodrug Tusar, da bi bilo za nemške šole več denarja nego za češke, čečim mora danes nemški velekapitalist v češki občini nehoti prispevati za češko šolo.

To je gotovo resnično. Toda kaj je dokazano s tem?

Češki delavci, mali obrtniki, mali trgovci se vpišujejo v nemške volilne imenike. Če se zapišejo v češki kataster, posadi nemški milijonar delavce

PODLISTEK.

Ko so bele rože vzcvetele . . .

Konec.

V dramah niso več pripuščeni monologi. Herman pa je vendar govoril, dasi ni bilo žive duše blizu, kajti ljudje pravijo, da rože in lunini žarki nimajo duše. In dokazati jim ne morem nasprotnega. Pa vendar se mi zdi, da so ga tiste bele rože poslušale in da so bolestno vztrepetale ob njegovih čudnih besedah. Zakaj Lizika je ljubila tiste bele rože in če je kaj takega mogoče, so tudi one imele devojko, priprosto delavko, rade.

Lizika pa ni ničesar slišala. Smehljala se je, ker njene sanje so bile vse prepletene z belimi rožami.

In drugo jutro se je zgodilo.

Nekateri delavci so bili tako veselih lic, kakor sicer nikdar.

— Kaj pa ti je, Matej? — je vprašal stari France fanta, ki je kar plesal po dvorani. — Kaj pa ti je? Saj se smeješ s celim životom! Ne skači vendar tako, saj mi še podereš mizo. Še v stroj se zaletiš!

— Ej, ne zmerjaj, France, ne zmerjaj! Tudi ti bodeš vesel. To bo pijače.

— Kakšne pijače?

Ta beseda je delovala. Vsi tisti, ki niso vedeli še ničesar, so se zbrali okoli Mateja.

— Kaj pa je? Kdo plača? Kakšne pijače? Matej se je smejal, da se je ves tresel.

— Kdo plača? Gospodar, vi žejne duše! A, ali so vam suha grla? Glej no! Saj se vam že sline cedijo?

— Če plača gospodar, plačamo sami! — se je France stresel.

— Kaj ti s tvojim modrijanstvom! Meni je vse eno, kdo plača, da je le mokro.

— Gospodar plača! Pa zakaj?

— Zakaj? Hehe! Nič ne veste? Mladi gospod se ženi.

— Ženi?

— Ženi, ženi, ženi! Prost dan. Veselica. Pivo.

To je šumelo in vršelo po težkem tovarniškem vzduhu, da je skoro nadglašalo ropotanje strojev. To se je razlegalo od vseh sten, šlo je skozi vrata, odrinotalo v druge sobane, po vseh nadstropjih, po celi tovarni. Zavelo je tudi v ženski oddelek, kjer je Lizika delala.

— To ni mogoče! . . .

Kdo je to slišal? Ali je res izrekla te besede?

Ne, nihče jih ni slišal. Zakričale so samo v njenem srcu, kamor se ji je zljala vsa kri, da je pobledela, kakor tiste rože, ki so cvetele tam zunaj na vrtu . . .

Vsi so to govorili, a ona ni verjela. Ni mogla verjeti. Saj je nemogoče, nemogoče. Kaj ji ni sinoči rekel, da jo ljubi? In s tem ji je vendar vse povedal.

Ah! Morda so kaj zaslutili in iz same zlobe govore sedaj tako. Mogoče pa to ni, ne, ne, ne . . .

Nihče ni gledal na njo. Novica je bila prevažna. In sedaj je vstopil upravnik tovarne.

Lizika se je stresla.

— Kaj je — vendar mogoče? . . . Upravnik je prišel povedat, da — da — da bodo imeli — prost dan . . . Ne, ne, ne! Kdo ve, po kaj je prišel! Kakor da nima nobenega opravka v tovarni . . .

Kaj govori . . .?

— Živio! Živio! se razlega po dvorani.

— Ali je — res — mogoče? . . .

Aj, mogoče je, uboga Lizika, mogoče! Saj pravijo vsi, da je tako. In sedaj ti je upravnik sam povedal. Čemu si ga vprašala?

— Kaj še niste vedeli? te je vprašal v čudu. Saj so izdali že pred tremi tedni zaročne listke.

— Zaročne listke! Kdo pošilja Liziki zaročne listke?! — Pa sam, sam je molčal! In sinoči je molčal, ko sem mu dejala, da ne bi mogla živeti, ako bi izgubila njegovo ljubezen. In on je molčal. Pa rekel mi je, da me ljubi! Da me ljubi! Prok . . .

Ne, ne.

Kletev se ji je udušila v grlo, a oči so se ji napolnile s solzami. Pravijo, da je to stara pesem. A Heine se je vendar lagal. Zdravniki pravijo, da ni res; srce ne počni od ljubavne boli.

na ceste, od obrtnika in trgovca ne kupi za vinar blaga več. Njegova gospodarska moč je večja od vsega nacionalnega idealizma. Kapitalizem ne gospoduje le na strogo gospodarskem, ampak tudi na nacionalnem polju, kakor gospoduje na kulturnem, na političnem. Od kapitala odvisno ljudstvo bo kapitalist lahko tiraniziral, naj se izvede deželna avtonomija, naj se realizira državno pravo ali pa naj se sklone kakršnakoli narodna avtonomija. Proti nadvladi kapitala sploh ni zdravila; terorizem kapitalizma se da odstraniti le z odstranitvijo kapitalističnega sistema.

Dokler more nemški kapitalist iztiskati ogromno nadvrednost iz dela čeških, slovaških, slovenskih delavcev, ga ne bo mogel živ krst preprečiti, da bi ne dajal sulferajnu, Südmarki, Ostmarki i. t. d. bogate podpore. Pa tudi ne bo mogel nihče prisiliti slovenskega kapitalista, da bi podpiral slovensko šolstvo, slovensko umetnost i. t. d., če noče. Usoda narodov je odvisna od muh posameznikov. Resnična narodna avtonomija, to se pravi taka organizacija, v kateri bi res celota naroda po svoji skupni volji mogla odločevati o svoji, to se pravi, o narodni usodi, je mogoča samo z odstranitvijo kapitalističnega sistema.

V eni tovarni dela danes lahko pettisoč, deset-tisoč slovaških delavcev. Lastnik, edinec, pa je Nemec. In vse bogastvo, ki ga izdeluje deset-tisoč Slovanov, bo prišlo nemškim namenom v prid, ker nima teh deset-tisoč ljudi nobene druge pravice, nego delati in molčati, edinec pa lahko razpolaga po svoji mili volji z vso vrednostjo, ki jo je vstvarilo deset-tisoč ljudi! Teh deset-tisoč ljudi bo šele takrat lahko govorilo, kadar bodo sami razpolagali s svojim delom, torej kadar bo socializem tam, kjer je danes kapitalizem. Teh in drugih in tretjih deset-tisoč ljudi bo narod šele takrat lahko štel, kadar zmaga socializem. Za male narode ni nacionalne rešitve brez socializma.

Slike iz za zdovja.')

Kdor je v prejšnjih časih služil pri vojaki, gotovo pozna dve vrsti kazni, ki nista bili le sila mučilni, temveč sta kaznovanega človeka strašno ponižali in vsled tega ogorčili. To je bilo vklepanje v železje in vezanje. Zlasti drugi način je učinkoval prav tako kakor tepež. Zadnja leta smo pa večkrat slišali — tudi v parlamentu se je uradno trdilo — da sta omenjeni kazni odpravljeni. Priporočamo torej gospodu ministru za deželno brambo, naj se prepriča, kako je v ljubljanskem garnizijskem zaporu. Po naših informacijah, ki jih lahko smatramo za popolnoma zanesljive, se prakticirajo te kazni tukaj, kakor da se niso nikdar prepovedale in zlasti vklepanje v železje (špange) je nekaj tako vsakdanjega kakor „sieben Tage Einzelarrest“ in posti kot disciplinarno sredstvo, torej povrh onih, ki so s sodbo diktirani.

*) Glej „Rdeči Prapor“ šte. 88 z dne 24. avgusta.

Srce ne počí... Sedaj ve, da je res. Kako? Zakaj? Ali je sama kriva? Ali je preveč verjela? Kaj se niti ljubezni ne sme verjeti?

Oh, kaj bi s temi vprašanji! Konec je! Srce ne počí! Njeno srce je počilo. Ako položi roko nanj, lahko čuti to. Konec je...

Tako nagloma je prišlo... tak udarec... saj človek ni iz železa. In konec, povsem konec. Nikdar več, nič več. Kako čudno ji je v glavi — in v srcu — kako je tema okoli... Ako bi sedaj umrla — sama... Omedlevica jo je izpuštila. Samo v kolenih je bila tako slaba, da ni mogla obstati — in v sobani je čudna tema — in v njenem srcu bol, bol! Groza!

Stroji ropočejo dalje. Kaj se brigajo stroji za Lizikine občutke, za njeno bol, za njeno nesrečo? Delo se razvija. Zakaj se ne bi?

Lizika je slaba. Omedlevica se neprenehoma vrača. Malo vode, morda bode boljše. Tam zunaj, na hodniku je vodovod.

S težkimi koraki odide ven. Nadzornik jo pogleda.

— Takoj se vrnem. Samo malo vode popijem. Jedva hodi. Vrata se težko zapro za njo. Na hodniku skoraj telebne na tla. Z desnico pograbi debelo vrv. To je „lift“, s katerim dvigajo predmete iz prizemja v gornja nadstropja, a od tod spuščajo blago dol.

Sedaj je naprava pri miru. Zdajci se strese vrv.

Take kazni se pa ne nalagajo jetnikom v izrednih slučajih, temveč za malenkosti, ali pa tudi sploh brez razloga. Pripovedal se nam je n. pr. sledeči slučaj, ki bi se gotovo lahko dal preiskati. Ječarjeva (profosova) žena je v posodah, ki služijo jetnikom za umivanje, prala kure. Pravijo, da so bile živali garjeve in ušive. Toda to je postransko. Človeku, ki ljubi snažnost, se bo sploh gabila posoda, v kateri so se čistile kure. Kaj čuda torej, če je jetnik, ki je opazil to proceduro, omenil, da to ne gre. A profosova žena jo je hitro ubrala k možu, da je pognal grešnika na raport in kazen je bila: Sedem dni samotnega zapora, trikratni post in trikratno železje po 6 ur.

Ječarjeva žena je sploh povzročila mnogo ogorčenja v zaporu. Nihče ne more reči, da bi bila službena oseba, vendar si lasti prav uradne pravice. Kadar so jetniki v sobah, hodi od okna do okna, prisluškuje, pa raportira svojemu možu in potem slede vedno kazni. Kdo naj kontrolira, če so njena poročila resnična? In kako se morejo poklicane inštanice sploh ozirati na take denunciacije.

Razmere so bile torej neprijetne že prej. Pa so se še poslabšale, ko je nenadoma obolet profos in je prevzel vrhovno vodstvo garnizijskega zapora stotnik Theiss od mestnega poveljništva, kateremu je bil dodeljen narednik Reisch od 27. pešpolka. Strogost se je še povečala, disciplinarne kazni so se pomnožile in ta praksa je končno povzročila tisti „upor“, o katerem se je poročalo. O tem dogodku smo dobili podatke, ki jih objavljamo v nadi, da bo brambovsko ministrstvo storilo vse, da spravi resnico na dan. Poročalo se nam je tako le: Neki mož, čigar imena nismo mogli izvedeti, je dobil ukaz, da izprazni svojo slamnjajo. Ker očitno ni bilo nobenega vzroka za to, je hotel vedeti, zakaj naj izvrši to delo. Končno se je pa vendar vdal in je storil, kar se je zahtevalo. A ko je bila slamnjaja prazna, je dobil ukaz, da jo napolni prav s tisto slamo, katero je pravkar izpraznil. Disciplinarna je lepa reč, a zdravi glavi ne bo težko razumeti, da tak ukaz lahko pogreje človeka. Ker ni vojak hipoma slušal, je moral na raport in tu je dobil kazen, ki razburja: Pet dni samotnega zapora, vsak drugi dan post in dve uri privezanja na kol. Da je ta kazen barbarična, je že davno dognana. O tem, kar je sedaj sledilo, bo pa treba zelo natančnega poročila na temelju preiskave, ki se ne sme opraviti tako, kakor se je včasih preiskavalo pri vojaki. Sklicevati se na vojaško subordinacijo in disciplino, nikakor ne bo dovolj. — Moža so vtaknili v celico za samotni zapor. Popoldne — tako se nam poroča — ob 1/2 6, pa je prišel narednik Reisch in ukazal možu, da naj gre iz celice. Kaznjenik je čutil že vse vkup kot sekuro, čemur se ni čuditi, pa ni več hotel slušati. Tedaj pa ukaže Reisch vojakom, ki so ga spremljevali z nasajenimi bajoneti, da naj moža — zabodejo. Vojaki so imeli vendar več

— Izpusti! Ako padeš dol... Na hodniku je temno; drugače je tukaj vendar svetlo.

— Izpusti! Odkod ta glas? Iz njenih prs? — Izpusti! Ne, ne, ne!... Ako padeš dol...

Nekaj zaropota, vrv se zaziblje, zagiblje, „lift“ se dviga... nekaj loputne, kakor bi padel težak predmet na nekaj trdega... presunljiv krik...

Lift obtiči. Delavci pohite skupaj. Plašna lica, vprašujoči pogledi... pridušene besede...

Po težkem trudu izvlečejo Lizikino razmrčevano truplo.

— Kakšna nesreča!...

— Kadar umrjem, morate natrgati toliko belih rož, da me ž njimi vso zakrijete.

Uboga Lizika! Bele rože so te zakrile in daleč naokoli so dehtele, ko so te nesli na pokopališče. To je bil dolg špored. Vsi delavci, vsi uradniki iz tovarne so prišli, tudi gospodar in njega družina so prišli, samo njegovega sina ni bilo... Ne vem, zakaj. Morda ni imel časa. Saj se je moral pripravljati za ženitev.

To je bilo takrat, ko so bele rože v cvetele. Včasih se mi zdi, da vidim na belih rožah krvave pike. In tedaj se spomnim uboge Lizike, ki je bila samo preprosta delavka...

Pravijo, da se Hermanu dobro godi.

soli v glavi, pa je ukaz ostal le v besedi. To pa je razjezilo Reisch in šel je k stotniku, ki pride na to sam in ukaže vojaku, naj zapusti celico. Jetnik je bil že ves iz sebe. Dejal je, da bo slušal, ampak da bo pobil vse, kar mu pride pod roke. In res je, ko se je vrnil v sobo, začel razbijati. Na to so pozvali oddelek straže in zdaj je stotnik baje tem ljudem ukazal, da naj ga zabodejo. Tudi zdaj se ni izpolnil ta ukaz, pač pa je 20 mož popadlo jetnika, ga vrglo na tla, davilo, suvalo in teptalo, potem so ga vklenili in vklenjenega pustili ležati na tleh. Ko so ga imeli zvezanega, so ga hoteli kakor žival privezati na kol. Mož je trpel že take bolečine in je bil tako zbežan, da je rohnel in rjul. Ko so drugi jetniki, ki so bili sami že vsi razdraženi, čuli te glasove, se jih je polastilo strašno razburjenje. Kar je kdo imel v rokah, je zalučil proti vratom in končno so hoteli po sili vlomiti vrata, da bi šli na pomoč tovarišu. Ko je stotnik spoznal posledice, je ukazal, da se — nabašejo puške! Straža in cela stotnija 27. polka proti 40 jetnikom, golorokim, ki niso zahtevali nič drugega kakor da naj se človeško ravna z možem. Nabasane puške, kjer bi se bilo vse lahko doseglo z dobro besedo! Najbolji dokaz je v tem, da je bil takoj mir, ko so jetniki videli, da puščajó tovariša pri miru.

Drugi dan so se jetniki pritožili radi nerednikovega ravnanja in so prosili, naj se Reisch odstrani. Seveda tega ne dopušča sveta avtoriteta. Ampak leta 1909. bi bil vendar čas, da bi se tudi pri vojaki poleg avtoritete nekoliko vpoštevala tudi humaniteta.

Dopisi.

Zagorje ob Savi. Gospod Ivan Taufer misli, da se da s § 19 tiskovnega zakona popravljati tudi to, kar je res. Gospod Taufer, če je šel delavec poprej z dela ali ne, to nas prav malo briga; da ste ga nadržali in postavili k drugemu delu, tega pač ne morete utajiti, če je sedaj zopet pri starem delu, vendar ne morete tajiti, da ga niste takrat postavili k delu, kjer je imel manjši zaslužek. Ker se pa bavimo ravno z Vami, ki ste povsod nedolžni, moramo pibiti novo tiranstvo, kakršnega je zmožen le še kakšen ruski despot v Sibiriji. 21. tega meseca, ko je delavec Josip Savšek praznil apnensko peč, je prišel g. Taufer k njemu in dejal, da prepočasí dela; ko mu je Savšek odgovoril, da ne more hitreje, ga je udaril 5 krat po glavi, potem pa še po nogi in ga vrgel ob tla. Zdravniško spridečevalo, ki ga je delavec dobil pri zdravniku, da tega tirana citira pred sodišče, dokazuje, da je bila precejšna telesna poškodba. Priče, ki so bile na mestu, ki bodo izpovedale tudi pred sodiščem, hoče sedaj njegov pajdaš Eberl pregovoriti, učeč jih, da morajo pri sodnji tako povedati, kakor bodo gospod rekli. Gospoda Eberla opozarjamo, da naj bode le miren s prigovarjanjem prič, če ne se mu lahko zgodi, da pride s Tauferjem v zvezi na obtožno klop. Gospodu Tauferju pa bode preskrbljeno za njegovo tiranstvo pri okrajni sodnji v Litiji primerno plačilo in če ravno misli, da se dajo s § 19 popravljati tudi dokazana dejstva.

Organizacijam in zapuikom!

Odbor deželne organizacije jugoslovanske socialno-demokratske stranke na Goriškem sklicuje

izredno deželno konferenco

ki bo v nedeljo, dne 29. avgusta ob 9. dopoldne s sledečim dnevnim redom:

1. Imenovanje kandidatov za deželnozbornsko volitve.

2. Slučajnosti.

Vse organizacije po deželi prosimo, naj zanesljivo pošljejo svoje zastopnike.

Deželni odbor

jugoslovanske socialno-demokratske stranke na Goriškem.

Volilni boj na Goriškem.

Največja skrb goriških liberalcev je sedaj, da skujejo za septembrske volitve v splošni kuriji protiklerikalni blok. „Proti farjem!“ — naj bi bilo volilno geslo. V „Edinosti“ jamrajo, da je sloge strašno potreba. V „Slov. Narodu“ kličejo zveplo in ogenj na socialiste in tisti del agrarcev, ki ne hrepeni po intimnejših stikih z njimi. Kaj se te pravi? Potrebo složnega nastopa povdarja navadno oni, ki se čuti slabotnega; ki ve, kako pešajo njegovo moči. To je stara resnica. In goriškim liberalcem je največ do tega, da zakrijejo svojo slabotnost. Nič hujšega bi jih ne moglo za-

deti, kakor če bi morali iti samostojno v boj za svoje kandidate. Radi bi se torej skrili za široki hrbet mogočnejše kmečke stranke. Potem bi pa vpili, da so zmagali sami. Ampak radovedni smo, kako bi liberalci dosegli skupen nastop pri volitvah v splošni kuriji? Socialisti so sklenili nastopiti samostojno; agrarci naposled tudi; celo smešna H₂O pripoveduje basen, da postavi svoje kandidate — le liberalci nimajo poguma, da pokažejo celemu svetu število redkih svojih vrst! Klaverna stranka, živeča samo na papirju «Soče» in v narodnih podjetjih njenega lastnika! Da bi se agrarci udali liberalnemu snubaču, je vendarle neverjetno, dasi uprav njih vodstvo močno leze pod liberalni plašč. Lani so najbolj agitirali zase s tem, da so perhorencirali gnusni boj «Soče» in njenega lastnika; letos pa naj bi se vezali z njim in ga še direktno — reševali s skupnim nastopom? Čudno nepolitična bi bila taka stranka, ki bi hotela dajala v roke svojim nasprotnikom najostrejšo orožje proti sebi! Nam pa se zdi, da se liberalci na Goriškem — pravzaprav je samo eden — tresejo še za nekaj drugega. Kaj, če bi agrarci postavili tudi v trgih svojega kandidata? To bi seve ne mogel biti g. Andrej Gabršček. S tem bi pa bila enkrat za vselej glorijska tega moža pri kraju, njegov politični in žurnalistični vpliv ob tleh, njegovi osební napadi ne bi imeli nič več pomena — skratka, v deželo bi se povrnil mir ali vsaj dostojen način političnega boja. Naloga kmetijske stranke pri teh volitvah je ravno, da se to izvrši; če ne, bo res le opravičeno očitjanje, da se je goriški liberalci poslužujejo za svoj ščit in da se jim ona da za to izrabljati!

Iz stranke.

o Goriška konferenca. Vsem organizacijam in zaupnikom se naznanja, da bo izredna konferenca v nedeljo, 29. t. m. zborovala v «Delavskem Domu», Via Teatro 20, I. nadstropje. Začetek je ob 9. dopoldne. Organizacije se opozarjajo se enkrat na važnost te konference ter se vabijo, da se je zanesljivo udeležijo. Odposlanci se pa opozarjajo, da se začne zborovanje točno ob 9. dopoldne, pa se radi tega prosijo, naj pridejo pravočasno, da se konferenca ne moti s prepozno prihajanjem.

Domače vesti.

— **Rozine zna iz potice** izbirati «Slovenec» kakor malokdo. Človek bi se kar čudil, če vidi, kako pridno citira katoliško glasilo nestetokrat prokleti «Rdeči Prapor» in s kakšno slastjo priobčuje odstavke iz našega lista. Nekatere številke so že take, da bi dohodni bralec lahko mislil, da je najintimnejša zveza med nami in med uredništvom šenklaškega lista. Seveda je to vse le «redaktorska spretnost». Na svoji osamljeni poziciji smo slovenski socialni demokratje prisiljeni, da vodimo boj na desno in na levo in tako se seveda pogostoma zgodi, da moramo pograbit liberalce in klerikalce za rogove. Tedaj pa pride urednik «Slovenca», izreže lepo tiste stavke, v katerih smo povedali liberalcem kakšno neprijetno resnico, pa jih skodoželjno pritisne v svoja predala, češ, takole piše «Rdeči Prapor» o liberalcih — heč! In kdor bere samo «Slovenca», misli, da kritizira «Rdeči Prapor» samo liberalce, kar pomeni prav toliko, kakor da nima pri klerikalcih kaj kritizirati. Metoda je pravzaprav imenitna in če bi imeli časa, bi šli pogledat v Liguorijevo moralko, če je tam naravnost priporočena in opisana. Izven ligvorijanskih krogov se seveda nekako drugače sodi o takem boju. Povedati polovico, polovico pa zamolčati, se pravi po domače — lagati. Kako se temu pravi v klerikalnem jeziku, seveda ne vemo.

— **Socialističnega podžupana** ima občina Koroska Bela. Tam je bil izvoljen za župana posestnik Jože Hkavc, ki je pristaš liberalne stranke za podžupana pa sodrug Melhior Svetina. Doslej še ni prišel hudič po to občino.

— **V dolenski mestni skupini** je v torek, 31. t. m. nadomestna volitev za kranjski deželni zbor, ker je notar Plajtan, kakor smo svojčas poročali, odložil svoj mandat. Kandidat liberalne stranke je sodni nadsvetnik v Ribnici Fran Višnikar.

— **Mladeniška stavka** pri Sv. Križu, o kateri smo poročali, se je končala in podjetnik Janež je seveda zmagal. Če se vpoštevata, da se delavci niso bili organizirani, kaj šele fantje, ni bilo pravzaprav nič drugega pričakovati. Stare delavce, ki rujejo kole, je odpustil; novim je pač namesto 2 kron obljubil 3 krome na dan. Otroci pa niso dobili ničesar. Stavko je v prvi vrsti povzročil hišnik Sever, ki je otrokom po poldrug mernik nabranega hmelja računal za mernik. Visoko zvrhane posode je vzdigoval tako visoko, da se je vselej po pol mernika posulo po tleh in to je praktical tako sistematično, da je nazadnje vsem zavrela kri. Delalo je 60 do 80 otrok. Plače so imeli za cel mernik (33 litrov) 16 vin., za pol mernika 8 vin. Dela se od 7. zjutraj do 6. zvečer in če je kdo

zelo priden, nabere 3 do 5 mernikov hmelja. Zasluzek je torej zelo boren; ampak če se pri vsakem merniku nekoliko odtrga, se že nabere ves dan pri vseh delavcih nekoliko kron. Najlepše je pa to, da je hotel Janež otroke preplašiti, žugajoč jim, da pojde po orožnike ali stražnike, če ne začno takoj zopet trgati hmelja. Gospod Janež bi vendar lahko vedel, da je tlaka že od leta 1848. odpravljena. Namesto takih smešnosti naj bi rajši poučil svojega hišnika, kako se ravna z ljudmi, pa bi imel mir.

— **Obesil se je**, kakor smo pred tednom poročali, hlapec Kocmur v gozdu med Stožicami in Tomačevem. Ko je bil že mrtev, mu je nekdo ukradel klobuk in uhanje in zatrjuje se nam, da je to storil «zvest krščanski mož». Ej, ti naše dobro krščansko ljudstvo!

Zadnje vesti.

Vojaški marš v Krivošiji.

Dunaj, 28. avgusta. Korespondenčni urad razglasa, da so vesti o smrtnem pohodu čet v Krivošiji pretirane in izkrivljene. Ni res, da je več sto vojakov vsled naporov obolelo in pomrlo, res je le, da čete vsled neugodnega vremena izkazujejo nekoliko več maroderjev, kot navadno. Strela je ubila 1 domobranca in 2 ranila — drugih mrtvecev ni.

Ta uradni demanti se nanaša na sledečo vest, ki jo je prvi objavil «Agramer Tagblatt»: «Te dni je napravil večji oddelek vojaštva v Krivošijah velik pohod. Oddelek je odkorakal ob 4. zjutraj in se vrnil ob 3. popoldne. Med tem časom niso ne vojaki ne častniki dobili nobenega okrepčila. Mnogo vojakov in častnikov je obležalo; odpeljati so jih morali v bolnišnico. Vročina je bila neznosna in nikjer ne kapljice vode. Zbolelo je vsega skupaj 13 častnikov in 200 vojakov. Nek rezervist je vsled solnarice na potu umrl. Ko je žena o tem zvedela, jo je zadel mrtvoud in je bila takoj mrtva.

Švedska generalna stavka.

Stockholm, 27. avgusta. V položaju stavke se ni nič izpremenilo. (Kam naj se zapiše, da nima oficijelno poročanje enkrat nič drugega povedati? Pa ne da bi bili postreški kapitalistov že spoznali, da ne dosežejo s svojimi lažmi nič drugega kakor blamažo pred vsem svetom. Op. ur.)

Stockholm, 27. avgusta. V Stockholmu pomnožujejo vojaštvo. Splošno se govori, da hočejo stavkajoči delavci ostreje nastopiti. Vlada se je posvetovala o raznih predlogih radi posredovanja, pa ni došla do nobenega zaključka.

Dunaj, 27. avgusta. Tukajšnja zveza industrialcev razširja danes s svoje strani vest, da se je švedska stavka ponesrečila. Čudno, da dobivajo kralj, vlada in posamezni organi neprenehoma od meščanstva pozive, naj posredujejo. pa je treba posredovanja, če se je stavka «ponesrečila»? Tajnik industrijev pravi, da je 20.000 delavcev pri delu. Ampak 400.000 jih vendar stavka!

Turčija.

Krečansko vprašanje. Carigrad, 27. avgusta. Minister za notranje zadeve je naložil vsem turskim poštnim uradom, da naj konfiscirajo vsako pošiljatev s Krete, ki bi imela krečanske znamke, grške znake ali pa natis «Helios».

Arbanaška ustaja. Solun, 27. avgusta. Na severu Kosovega se je položaj poostiril. Džavid paša bo porabil najostrejša sredstva, da zatara upor. Vlada mu bo dala potrebno vojaštvo na razpolago in mu da preste roko v boju proti puntu, ki ima svoje središče v Ipaku.

Carigrad, 27. avgusta. Uradno glasilo javlja, da so ustaši v okraju Teritović razkropljeni.

Carigrad, 27. avgusta. V Rugovi zapadno od Ipeka so izbruhnili nemiri. Deset vojakov je ubitih. Iz Prizrena je odšel bataljon vojakov tja.

Solun, 27. avgusta. Uradno se poroča, da sta Haki bej, poveljnik v Ipeku in Džavid bej iz Mitrovice z Arbanasi, ki imajo velike izgube, v boju pri Berani v ipeškem sandžaku. Turške čete so izgubile 4 mrtve in 4 ranjene.

Arabska ustaja. Carigrad, 27. avgusta. Ministrski svet se je bavil s položajem v Jemenu, ki se je poslabšal. Govori se, da so uporniki napadli mesto Sana in pognali smodnišnico v zrak. Mnogo vojakov je ubitih. 2 topova sta uničena.

Spanija in Maroko.

Pariz, 27. avgusta. «Matin» javljan iz San Sebastiana: Vojno sodišče v Barceloni je obsodilo na smrt nekega Antona Maletama, ki ga dolže, da je v enem mestnem okraju vodil upor; dvajset upornikov so obsodili v dosmrtno ječo in neštivilno drugih v ječo na 15 let.

Melilla, 27. avgusta. General Marina, ki razpolaga s 40.000 možmi, je začel prodirati proti Kabilom. Vnela se je bitka; izid je neznan, a misli se, da so Španci zopet imeli velike izgube. Boj proti Kabilom je zaradi posebnih terenskih razmer izredno težaven. Kabili ravnaajo z jetniki z nepopisno krutostjo. 14 mož neke patrolje so nataknil na kole; častnikom režejo trebuh in jih napolnijo s smolo ter zažgo. Vojaki so razjarjeni in iščejo maščevanja.

London, 27. avgusta. «Morning Leader» poroča o raznih grozotah, ki jih baje počenajajo Ka-

bili. Neki dezertar je pripovedal na Španskem, da je na gori Gurugu 300 čevljev globoka razpoka, ki je napolnjena s španskimi trupli. Kabili so Špancem posekali ud za udom, tako da je vsak umiral v strašnih mukah. Na kupu je baje 1000 do 1500 španskih trupel in zrak je ves poln smradu.

London, 27. avgusta. «Daily Telegraph» poroča o barbarstvu, ki se vrši po nalogu sultana Mulej Hafida nad pristasi ujetega El Rogija. Jetnikom odrežejo roke v članku in kar ostane na na telesu, vtaknejo v razbeljeno smolo.

Deželni zbori. Dunaj, 27. avgusta. Deželni zbori se imajo sklicati 15. septembra na kratko zasedanje.

Češki deželni zbor. Praga, 27. avgusta. «Čeh» poroča, da se je baron Bienerth odločil, razpustiti češki deželni zbor, ako se pravna akcija ne posreči. To vest potrjuje časopisje.

Praga, 28. avgusta. «České slovo» naznanja, da je poslanec Choc dobil od barona Bienertha vabilo na konferenco, ki bi se imela sestati dne 9. septembra in se posvetovati o delavnosti češkega deželnega zbora.

Zdravniški kongres v Budimpešti. Praga, 27. avgusta. Češki odsek za mednarodni zdravniški kongres v Budimpešti je včeraj v dolgi konferenci sklenil, da se češki zdravniki ne udeležijo budimpeštanskega kongresa. Izda se spomenica, ki bo zdravnikom drugih narodov pojasnila ta sklep.

Srbska ministrska kriza. Belgrad, 27. avgusta. Pravosodni minister Ribarac je po daljšem razgovoru z ministrom za notranje zadeve vložil demisijo. Čuje se, da namerava tudi notranji minister demisionirati. Uzrok za te demisije tiči v občinskih volitvah v Šabcu. Stari in mladi radikalci pravijo, da so bili tam imeniki za občinske volitve popačeni, vsled česar so zdaj zmagali naprednjaki in liberalci, katerim pripadajo tudi justični minister Ribarac in ministrski predsednik Novaković.

Belgrad, 27. avgusta. Ker se Ribarac ni dal pregovoriti, da bi preklisal svojo demisijo, je izjavil Novaković, da mora kot član naprednjaške stranke tudi on demisionirati. Vsi ministrski, ki so na dopustu so dobili vabilo, naj se vrnejo v Belgrad. Sliši se, da kralj ne bo sprejel demisije.

Belgrad, 27. avgusta. Napredna in nacionalna stranka zahtevata, da morajo njihovi ministri na vsak način izstopiti iz kabineta. Omenjeni stranki hočejo sploh izstopiti iz koalicije, v kateri se ne počutijo več dobro.

Proti češkim šolam na Nižjem Avstrijskem. Dunaj, 27. avgusta. Magistrat ima v rokah odlok naučnega ministrstva radi šole Komenskega v tretjem dunajskem okraju. Naučno ministrstvo potrjuje meseca januarja izdani ukaz deželnega šolskega sveta, ki učitelju Ludvičku prepoveduje voditi privatno šolo, češ, da prostori ne odgovarjajo sanitarnim zahtevam. Ludviček bo vložil pritožbo na upravno sodišče.

(Pripomniti je, da je obstajala šola Komenskega v teh prostorih že tri leta, ne da bi bil deželni šolski svet spoznal nezdrave razmere. Po drugi plati je pa nekoliko čudno, da je od vseh čeških sol na Dunaju samo ta prepovedana. Bilo bi vendar treba kaj natančnejšega izvedeti o njenih prostorih. Na vsak način pa je gotovo, da je na Nižjem Avstrijskem lepo število nemških, javnih sol v popolnoma nehygieničnih prostorih, ne da bi jih prepovedal kak šolski svet.

Dunaj, 28. avgusta. Tudi v Postorni je češka šola prepovedana.

Praga, 28. avgusta. Češki listi ostro napadajo ministra «rojaka» Závka, ker ni ničesar storil, da bi preprečil prepoved čeških sol na Nižjem Avstrijskem. Včeraj je šla deputacija k naučnemu ministrstvu protestirati radi zatvoritve sol. Ko sta prišla poslanca dr. Slama in Velich v češko ministrstvo, nista tam našla ne ministra Závka, ne svetnika, ne tajnika.

V Postorni bo jutri zaupno posvetovanje o korakih, ki se imajo storiti radi prepovedi čeških sol razven pritožbe na upravno sodišče.

Praga, 28. avgusta. Tukajšnji in okolški trgovci so včeraj dobili letak, ki jih poziva, naj bojkotirajo dunajske trvdke ter naj naročajo svoje blago rajši na Francoskem.

Zeppelin. Norimberg, 27. avgusta. Zeppelin, ki je danes zjutraj zapustil Frankobrod, da poleti v Berlin, je moral s svojim zrakoplovom ob 3/12. pri Ostheimu na tla. Izkazalo se je, da je en vijak omajan, cilindar enega motorja pa počen. Ob 8. zvečer je prišel drugi cilindar. Pričakuje se, da se zrakoplov o polnoči zopet dvigne.

Društvene vesti.

Š Bralno društvo v Otaležu priredi dne 19. septembra t. l. veselico v prostorih g. Fr. Vogriča št. 12 s sledečim sporedom: 1. Stavnosni govori. 2. Šaljiva pošta. 3. Šaljivo srečanje. Med posameznimi točkami igra godba. Vstopnina 30 v za osebo. Začetek ob 3. popoldne.

Š Delavsko pevsko društvo «Adria Perle» v Trstu priredi v nedeljo, dne 29. avgusta, ob 4. popoldne veliko polno veselico v restavraciji pri Bergarju pod kastelom s sledečim sporedom: petje, kegljanje za dobitke, šaljiva pošta, veliki muzej, ples in razne druge zabave. Vstopnina v predprodaji 50 vin., pri blagajni 60 vin.

Našim rodbinam priporočamo
Kolinsko cikorijo!

Restavracija 'International'

v Ljubljani, ob Resljevi cesti št. 22
v bližini južnega kolodvora se priporoča.
Točijo se pristna vina iz dobro znane
kleti gosp. Dolničarja v Šmartnem pri
Savi in izborno sveže pivo.

Gorka in mrzla jedila.
Na razpolago je lep senčnat vrt in salon.
Kegljišče.

Postrežba točna. Cene zmerne.
Na obilen poset vabi **Marija Petrič**
restavratorka.
21-8

Ceniki zastoj in
poštne prosto!

Pozor!

Kdor želi imeti dobro
uro, naj jo zahteva z
znamko «Union», ker te
ure so najbolj trpežne in
natančne. Dobe se pri:

Fr. Čudnu
urarju in trgovcu
v Ljubljani
delničar in zastopnik
švicarskih tovarn
«Union» v Bielu in
Genovi. 40-28

Modna trgovina. P. MAGDIĆ Ljubljana nasproti glavni pošti

priporoča: 35-18

vse modne in nakitne predmete, potrebščine
za krojače in šivilje, damsko perilo, bluze,
hišne halje, spodnja krila, narodne vezenine,
zastave, trakove in znake.

Klobuke za dame in deklice.

Potrebščine za modistinje.

Popravljanje damskih klobukov.

Posebni oddelek : za gospode :

Vse vrste klobukov za gospode in otroke,
tkano barvasto in belo perilo, kravate, ro-
kavice in vse športne in toaletne predmete.

Globoko izpod cene
prodajam zaradi pomanjkanja prostora ravno došle spomladne in letne obleke, površnike, dežne
plašče za gospode in dečke. Najmodernejša konfekcija za dame in deklice.

Konfekcijska trgovina v Ljubljani Pred škofijo števil. 19.

Ustanovljena 1847. 52-30 Ustanovljena 1847.

Čovarna pohištva J. J. Naglas

Turjaški trg št. 7 :: LJUBLJANA :: Turjaški trg št. 7

Največja zaloga pohištva za spalne in jedilne sobe, salone in go-
sposke sobe. Preproge, zastorji, modroci na zmeti, žimnati modroci, otroški vozički i. t. d.
Najnižje cene. Najsolidnejše blago.

Nizke cene! Velika suknena zaloga!

Priporočljiva slovenska trgovina za moško
in žensko blago pri 52-42

sv. Cirilu in Metodu Ljubljana, Singerjeve ulice 1.

BLUZE v težki svili, volni in
drugim modnim blagu,
v krasnih modelih, naj-
novejša modna krila, ko-
stume, dežne plašče, otroške obleke, krstno opravo,
prepdasnike, vsevrstno perilo in druga oblačila. Naj-
finejše otroške kapice, klobučke, plaščke, pariške modroce,
nogavice, rokavice, jopice in druge pletenine. — Fine
zavratnice, naramnice, ovratnike, srajce in drugo pe-
rilo za gospode priporoča največja narodna konfekcija

M. Krištofič-Bučar

Stari trg 28 Ljubljana Stari trg 28

Zunanja naročila se izvršujejo takoj in ceno. Cene
radi male režije brez konkurence. 52-46

Podniki v Ameriko
Kotni kraljevo ladjo, pa tudi
za naslujno potovanje na
Simon Hmetek
v Ljubljani Kolodvarna ulica 1
Kuharstva Pijavica Ljube na Ljubljani

Kavarna
'Unione' v Trstu
ulica Caserma in Torre Blanca
se priporoča.

Svoji k svojim!
Lud. Černe
zlatar in trgovec z urami
ter zapriseženi sodnijski cenilec
Ljubljana, Wolfove ulice 3.
Izborna zaloga briljantnega blaga,
zlatnine, srebrnine in raznih ur.
Lastna delavnica
za popravila in nova del a.
Cene najnižje. Solidna postrežba.

Telefon št. 177 52-25
L. Tomažič
zaloga piva
v Spodnji Šiški pri Ljubljani.
Gosp. gostilničarjem in p. n.
slavnemu občinstvu priporočam
zagrebško in
: češko pivo :

Največja zaloga, najboljša in najcenejša trdka za
naročevanje ostr. nakupovanje!
Čoplov za plekarje, sobne slikarje, sidarje, mizarje.
Lakov, pristnih angleških za vozove.
Emajline prevlake, pristne, v posodicah po 1/2, 1/3, 1/4
in 1 kg. 104-79
Jantarjeve glazure za pode. Edino trpežno in naj-
lepše mazilo za trde in mehke pode.
Voščila, štedilnega, brezbarvnega in barvnega za
pode; najcenejše in najboljše.
Rapidola, pripravljena za vsakovrstne prevlake.
Brunolina za barvanje naravnega lesa in pohištva.
Olje in mazilo za stroje, olje proti prahu.
Mazobne za umje.
Oljnatih barv, priznane najboljših.
Oljnatih barv v tubah, g. dr. Schönfelda.
Firneža, prirejenega iz lanenega olja, kranjskega.
Steklarskega kija, pristnega, zamačeno trpeznega.
Gipsa, alabasterskega in stukaturnega.
Karbollineja, najboljšega.
Fasadnih barv za apno.
Barv, suhih, kemičnih, prstenih in rudniških.
Kleja za mizarje in sobne slikarje.
Vzorcev za slikarje, najnovejših.
Ustanovljeno 1. 1892. **Adolf Hauptmann v Ljubljani** Ustanovljeno 1. 1892.
I. kranjska tovarna oljnatih barv, firnežev, lakov in steklarskega kija.